

ציונות ו'הדות ד מוקרטיה לדרך

"וַיֵּצְאוּ יוֹסֵף וְיָמְלְאוּ אֶת כָּלֵיהֶם... וְלָתַת לָהֶם צִדָּה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן..."

בראשית מב, 25

זאב ז'בוטינסקי: האיש והגותו

זאב ולדימיר ז'בוטינסקי (17 באוקטובר 1880 - 4 באוגוסט 1940) - מנהיג ציוני, סופר, משורר, מתרגם ונואם מפורסם. ממחדשי הצבאיות העברית וממקימי הגדוד העברי במלחמת העולם הראשונה. מכונן הציונות הרוויזיוניסטית; ראש בית"ר, מצביא האצ"ל ונשיא ברית הציונים הרוויזיוניסטים (הצה"ר). מגדולי ההוגים היהודיים הליברליים בעת החדשה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לתרבות ישראל

מרכזת המטה: ציפי קוריצקי | ריכוז תוכן ועיבוד דידקטי: רותי זוסמן ועל גרוס-רוזן | ייעוץ פדגוגי: רות גבע, רויטל מונצז | עריכה לשונית: מאירה הס | ייעוץ גרפי: רפי כהן
הפקה: שרה שי | עיצוב והפקה: ארט פלוס | הוצאה לאור: משרד החינוך, גף פרסומים

התחייה הלאומית והזיון לארץ ישראל

השקפת עולמו הלאומית של זאב ז'בוטינסקי התגבשה בתקופת לימודיו ברומא. שם הושפע תחילה מרעיונות סוציאליסטיים, אך זנח אותם לאחר מכן. בעקבות פוגרום קישינב (תרס"ג 1903, פרעות ביהודי רוסיה) דבק ברעיון התחייה הלאומית של העם היהודי והצטרף לתנועה הציונית. ניתוח מהלכי ההיסטוריה הוביל אותו למסקנה, שהייחוד הלאומי של העם היהודי יוכל להתממש אך ורק בארץ ישראל. לפי תפיסתו של ז'בוטינסקי, העם צריך להביא את גאולתו במו ידיו.

ארץ

עוד לגדול, כפי שלא יוכל לגדול עץ שנעקר מן הארץ, וכל חיינו הוקדשו רק לשמירה על ייחודנו זה שנוצר בארץ ישראל.

זאב ז'בוטינסקי, כתבים, 'ציונות וארץ ישראל', ייברייסקאיה ז'זן, 1904; כרך 'כתבים ציוניים ראשונים', עמ' 123-124.

"לפני בואנו לארץ ישראל לא היינו עם ולא היינו קיימים". ז'בוטינסקי מתאר את תהליך צמיחתו והתבגרותו של עם ישראל. תאר לפחות שלוש נקודות ציון הכרחיות, על פי דעתו, בתהליך זה.

- מהו התפקיד המיוחד של ארץ ישראל בתהליך ההתפתחות של עם ישראל?

חברה

אין... אף עם שתרומתו... עשירה כשלנו, דווקא באותו שטח התרבות הקשור ב'תיקונו של עולם', בתיקון הסדר הסוציאלי. בין כל הגזעים שבעולם הזה, הננו אנו ה'מומחה' הראשי באותו מקצוע קדוש; אולם, כתוצאה ממהתלה מרה של ההיסטוריה, נשאר דווקא אותו מומחה לשיקום סוציאלי ללא ארץ, ללא מבנה סוציאלי עצמאי, אותו יוכל להקים מחדש פעם ופעמיים בהתאם לגעגועיו הוא וחפושיו. הנטייה היהודית לתיקונים סוציאליים יכולה בהכרח למצוא את ביטוייה רק בהפצת רעיונותינו בין עמים אחרים: ללמדם על ידי עצות ודרשות, ולא, ככל עמים אחרים - על ידי הדוגמה, שהיא הדרך היחידה והתכליתית גם יחד, להורות לעולם אמת חדשה. הנה - ברוסיה רואים אנו מה קורה לרעיון יהודי באם הגשמתו נמסרת לידיהם של גויים. הגאולה הסוציאלית לא תהיה למציאות, כל עוד המומחה לא יזכה במעבדה משלו. אלה המקימים למענו את המעבדה הזו עושים אולי שירות חשוב עוד יותר לאנושות מאשר לעמם הם; וגם אם נשכח לרגע את כל האינטרסים הלאומיים היהודיים, גם אם נטפל בבטחון זה אך מנקודת מבטה של האנושות והמאמצים לתיקון עולם - כדאי אולי להקריב מספר דורות של נוער, אשר יעצמו עיניהם על הכול מסביבם, ויתרכזו אך ורק למען בנייתה של אותה מעבדה [הכוונה למדינת ישראל], אשר ממנה, ורק ממנה, תצמח גאולתה של האנושות. יהודי הבונה את המדינה היהודית הוא לוחם נעלה יותר למען גאולתה של האנושות, מאשר זה ה'עוזר' (ואולי 'מפריע') לעמים אחרים להטליא טלאים על סדריהם הסוציאליים הלקויים.

זאב ז'בוטינסקי, כתבים, 'בעיות מעמדיות', ראסוויט, 1927; כתבים, כרך 'בדרך למדינה', עמ' 174-175.

מה ייעודו של העם היהודי, על פי ז'בוטינסקי? מדוע הוא מחויב לתקן את האנושות כולה?

בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים, והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזורים, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

(מתוך מגילת העצמאות)

- במה דומה התיאור של ז'בוטינסקי לזה שמופיע בפתח הכרזת העצמאות?
- התלמוד, כתבי הרמב"ם, פירוש רש"י על התורה והתלמוד, וכן תמונות של שאגאל או רעיונות מדעיים של איינשטיין נוצרו כולם בגלות. איך מתיישבת עובדה זו עם תפיסתם של בן גוריון ושל ז'בוטינסקי, על מקומה של ארץ ישראל ביצירה היהודית? נמקו תשובתכם.

חצר תל-חי

הנדר (קטע מתוך שיר של ז'בוטינסקי)
 לשון חיי, בגיל, יגון וזעם,
 שפת עמל, הרהור, מזמור - ושפת בני:
 שלשלת-פז נצחית בין שיר תל-חי
 ורעם הפלא של סיני.

- מהו הנדר לשפה העברית בשיר?
- מה מסמלים תל-חי, מצד אחד וסיני, מצד אחר, בהקשר של השפה העברית?

החייאת השפה העברית בעולם הגויי מוסיפה כבוד לציונות, מגבירה את כוחה הפוליטי...
 מכל ההפגנות האפשריות הרי החייאת העברית היא הפעילה ביותר. אומנם, היא איננה יכולה להשפיע בבת אחת
 כמו אספת מחאה, אבל היא יכולה להשפיע באופן הרבה יותר עמוק ולאורך ימים. מי שאיננו מבין זאת - הריהו עיוור.
 בתוכנית בריאה, ממלכתית, של 'התקפה פוליטית' ממושכת לטובת הרעיון של מדינת היהודים, מוכרחה החייאת
 העברית כשפה פעילה בעולם כולו לתפוס את אחת העמדות העיקריות...
 מדובר באותו הנס, הפלא הגדול ביותר, אשר עליו שמע העולם בכל מאות שנות תולדותיו משחר ילדותו: כוח
 הזיכרון, עוצמת העקשנות, היכולת לקחת חוט שנפסק לפני יותר משישים דורות - לקחתו, להסיר ממנו את האבק,
 לקושרו מחדש ולמשוך אותו הלאה - לעוד שישים דורות - אפשר עד לאותו זמן כשהאנגלי של הימים ההם לא יוכל
 עוד להבין פרק בברנארד שאו - ונכדינו יתלחשו ביניהם בגן באותן המילים של רות ובועז.
 עולמו של **ז'בוטינסקי**, מבחר דבריו ועיקרי תורתו, 'הצפירה', היינט, 25.12.1930, עמ' 364.

מדוע "מוכרחה החייאת העברית כשפה... לתפוס אחת העמדות העיקריות" במאבק הציוני?

- האם הדת היא עניין פרטי ואישי בעיניכם? נמקו
- רבים מחגי ישראל נקבעו כימי מנוחה, עפ"י חוק.
- האם עולה הדבר בקנה אחד עם התפיסה שהדת היא עניין פרטי?
- כיצד מיישב ז'בוטינסקי את הסתירה בין שתי העמדות?

הקדוש, שיישאר לי קדוש לעולמים. ...אכן, "הפרדה בין מדינה לכנסייה" - מאותה בחינה, שלא יסבול איש בגלל השקפותיו הדתיות או הכופרות בעיקר; אך עניין עילאי הוא 'למדינה' - ואצלנו לאומה - שאש התמיד לא תכבה, שבמערבולת השפעות אין-ספור, הגורפות את הנוער בימינו, ולעתים מתעות ומרעילות אותו, תישמר השפעה זו, שהיא בלי ספק הטהורה מכולן, רוח ה'; שבזירה יפונה מקום ללוחמיה ועל הדוכן למטיפיה.

זאב ז'בוטינסקי, כתבים, נאום בפתיחת קונגרס היסוד של ההסתדרות הציונית החדשה (הצ"ח), הירדן, 7.9.1935; כרך 'נאומים', ב', עמ' 174 - 175, 184 - 185.

עד עכשיו שררו בתנועה הלאומית בישראל סיסמאות כנות מאוד וישרות בהחלט, הלקוחות מן התקופה המפוארת והנשגבה של מלחמות החירות במאה ה"ט: "הדת היא עניין פרטי", "הפרדה בין מדינה לכנסייה". אבל ההיסטוריה מתנועעת בתנועה דיאלקטית, וכיום עדים אנו למפנה המחייב רוויזיה נכבדה גם בשטח זה. סילוק שלטון הכמורה היה הכרח, אך הוא הוביל לסילוק האלוהים. ויש לפקפק, ואף יותר מלפקפק, אם זו הייתה התוצאה הרצויה. אכן, הדת הייתה ותישאר עניין פרטי - מבחינת השקפת העולם האישית שלך, שלי, שלו, שצריכה להישאר חופשית, חופשית במובן הבלתי מוגבל של הליברליזם הוותיק,

שיר הדגל / זאב ז'בוטינסקי

אל תגידו כי איננו
 דם אבינו המכבי:
 כי שלוש טיפות ממנו
 נמזגו בדם לבי.
 זו - כצבע ים כנרת,
 זו - כשלג, זאת זהב:
 על הדגל, על הסרט,
 על הראש ובלבב!
 נס חרות, עמל וטוהר,
 נס הדור הבנאי,
 אל תירא: כי חיי הנוער -
 חיי וְעַר חשמונאי.
 נס חרות, עמל וטוהר,
 נס הדור הבנאי,
 אל תירא: כי חיי הנוער -
 חיי וְעַר חשמונאי.

- אילו דמויות היסטוריות הן סמל בעיני ז'בוטינסקי?
- אילו צבעים מופיעים בדגל שלו? מה משמעותם?
- 'דגל' הוא, לעתים, רעיון שמנחה אותנו בחיי היום-יום, ולא דווקא פיסת בד התלויה על תורן. אילו ערכים הם דגל, על פי ז'בוטינסקי? לנגד עיניו של מי מונף הדגל?
- ציירו דגל שיבטא הן את הצבעוניות, הן את המסר שעולה מן השיר.
- האם הייתם מאמצים דגל כזה? נמקו.

ז'בוטינסקי: יולדיו, ילדיו, ילדיו

ז'בוטינסקי מציג תפיסה חברתית-בלבולית מקיפה. הוא שואב מן המקורות היהודיים ומציג עקרונות לחברה מתוקנת.

הדבר שאנו מכנים אותו בשם 'הצרכים האלמנטריים' [הבסיסיים] של אדם רגיל - אותו הדבר, שהיום הוא צריך להילחם עליו ולבקש פרנסה ולהרעיש עולמות כשאנו מוצא פרנסה זו - כולל חמישה דברים: אוכל, דירה, בגדים, האפשרות לחנך את הילדים והאפשרות להתרפא במקרה של מחלה. בעברית אפשר לסמן זאת בקיצור: מזון - מעון - מלבוש - מורה - מרפא: 'חמש פעמים מ"ם'. ביחס לכל אחד מן הצרכים הללו קיים בכל מדינה ובכל תקופה מושג ידוע על מינימום מספיק. וחובתה של המדינה, על פי 'תרופתי', צריכה להיות: כל אדם שמודיע שהוא דורש את 'חמש המ"מין', צריך לקבל אותן. זהו הראשון משני החוקים 'שלי'. מכאן יש להסיק, שבידי המדינה צריכה להיות תמיד האפשרות לספק את 'חמש המ"מין' לכל אותם האזרחים שידרשו אותן. מאין תיטול אותן המדינה? התשובה על כך היא החוק השני 'שלי': המדינה תיטול אותן בכוח מן האומה, ממש כמו שהיא נוטלת כיום מסים אחרים ומכריחה בני אדם צעירים לעבוד בצבא. לפי 'תרופתי' תעשה הממשלה חשבון, שעל פיו יהא צורך להבטיח בשנה הקרובה ב'חמש מ"מין' כך וכך נפשות בערך, זאת אומרת, יהא צורך בכך וכך טונות של צורכי אוכל, בכך וכך מעונות, אריגים, וכו' וכו'. ולשם כך יהא צורך בכך וכך כסף ובכך וכך שעות עבודה. ... והמדינה תטיל בכל שנה על האזרחים מידה מתאמת של מסים, או תפקיע מספר מתאים של בתי חרושת פרטיים ותגייס בשביל 'השירות הסוציאלי' מספר מתאים של צעירים. ... ובזה ייפטר מכל השאלה הסוציאלית.

ז'בוטינסקי, כתבים, 'הגאולה הסוציאלית', דער מאמענט, 1934; כרך 'רשימות', 297-298.

- האם חמשת המ"מים מספקים לאדם את צרכיו הבסיסיים? האם ניתן לוותר על אחד מהם?
- מדוע המדינה צריכה לספק את הדברים, במקום לדרוש מן האזרחים שישיגו אותם בכוחות עצמם?

בשם סדר 'סוציאליסטי' מבינים אנו שיטה כזאת, אשר אחת לעולם תסדר את כל היחסים החברתיים, אשר אחת לעולמים תבטל את ההבדל בין עני לעשיר, ואחר כך לא תהיה עוד החברה זקוקה לעולמים לתיקונים סוציאליים נוספים. זה יכול להיות טוב ויפה, אפס חסרון אחד יש בשיטה זאת - האדם יחדל לשאוף, ללחום, לתור אחר הטוב יותר, כי לא תהא שום תועלת בדבר: מצבו של כל אחד קבוע ומסודר מראש, אין הוא יכול לשנות בו מאומה, אסור לו לחלום על זאת; אין דבר שכדאי לאמץ בגללו את השכל, אין דחיפה עצמית לגלות שיטות עבודה חדשות, אפילו אמצאות טכניות... כל אדם נעשה כמין 'פקיד' של החברה, של המדינה הכל-יכולה; וכידוע, מטבעה של הפקידות להסתפק ב'ש', במצב הקיים, ב'מסורת'. הקפיצים הגדולים והחזקים ביותר של הקידמה תלויים בעובדה, שמיליוני בני אדם מחפשים, לוחמים, שואפים; ובסדר סוציאליסטי הוכרח כל זה להיעלם...

ז'בוטינסקי, כתבים, רעיון בית"ר - יסודות השקפת העולם הבית"רית, 1934; כרך 'בדרך למדינה', עמ' 333-334.

- ז'בוטינסקי מותח ביקורת על התפיסה החברתית בתקופתו:
- אילו חסרונות הוא מוצא בה?
 - מהי עמדתו?

וספרת לך, שבע שבתות שנים--שבע שנים, שבע פעמים; והיו לך, ימי שבע שבתות השנים, תשע וארבעים, שנה... וקדשתם, את שנת החמישים שנה, וקראתם דרור בארץ, לכל-ישראלי; ויכל הוא, תהיה לכם, ושבבתם איש אל-אחוזתו, ואיש אל-משפחתו תשבו. ויכל הוא, שנת החמישים שנה--תהיה לכם; לא תזרעו--ולא תקצרו את-ספיחיה, ולא תבצרו את-נוצריה... ויהא ארץ, לא תמכר לצמיתת--כי-לי, הארץ: כי-גרים ותושבים אתם, עמדי. כד ובכל, ארץ אחזתכם, גאלה, תתנו לארץ (ויקרא כ"ה, פס' 8-24).

- כיצד עוזר חוק היובל לחלשים בחברה?
- האם, לדעתכם, ניתן ליישם חוק זה במדינת ישראל? כיצד?

אמר ר' חייא:

שבעה שמות נקראו לעני, ואלו הן: עני, אביון, מסכן, דל, דך, רש, מך.

עני - כמשמעו.

אביון - שהוא מתאוה לכל, רואה דבר [ואינו אוכל] ואינו שותה.

מסכן - שהוא מסוכן בחייו [שחייו בסכנה].

דל - שהוא דל מנכסיו.

דך - שהוא מדוכדך ממקום למקום.

רש - שהוא מתרושש.

מך - שהוא מך עד האסקופה התחתונה.

• מה ההבדל בין ההגדרות השונות של העוני בדברי חז"ל ואיזו

תחושה מאפיינת כל הגדרה?

• איזה סוג של עוני עומד לנגד עיניו של ז'בוטינסקי? הוכיחו דבריכם.

מה, לדעתכם, היה אומר ז'בוטינסקי על מראה זה ברחובות המדינה?

רעיון היובל יש לו פנים אחרות לגמרי. טעמו מונח בזה, שמזמן לזמן תסדר החברה אצל עצמה מהפכה סוציאלית גדולה ויסודית. תשנה את הכול, תיקח מן העשיר את המיותר לו ותתנהו לעני. אולם לאחר המהפכה - נשאר כל אחד חופשי במעשיו להתחיל מחדש את מלחמתו הסוציאלית, לשאוף שוב למצב יותר טוב, שוב לנצל ולאמץ את כוחותיו וכישרונותיו. ...האנושות צריכה תמיד לסעור, לרתוח, לתסוס, כל אדם צריך לראות לפניו דרך פתוחה למעלה ההר, האחד יעלה, השני יחליק ויפול, חיים יהיו, התחרות וקידמה - עד ליובל החדש, כאשר ישוּו מחדש עשיר ועני, ואחר כך יתחילו שוב מבראשית.

זאב ז'בוטינסקי, כתבים, רעיון בית"ר - יסודות השקפת העולם הבית"רית, 1934; כרך 'בדרך למדינה', עמ' 333-334.

- כיצד מפרש ז'בוטינסקי את חוק היובל במקרא? מה דעתכם על פרשנותו הסבירו ונמקו.
- כתבו הצעה לחוק המתייחס לחקלאים, לבעלי בתים, לבנקים. בססו אותה על החוק המקראי ועל פרשנותו של ז'בוטינסקי.
- האם לדעתכם, ניתן ליישם חוקים אלה במדינת ישראל? הסבירו ונמקו.

השיטה לחיסול העוני על בסיס ה'פאה' היא דבר שונה בתכלית מן הסוציאליזם. לא יהיה לה כל דבר משותף עם הנוסחה המפורסמת של לנין "מי שאינו עובד, איננו אוכל". בתנאים של ימינו אי אפשר להימנע ממצבים, כש'עבודה' היא דבר, אשר חלקים גדולים של החברה אינם יכולים להגיע אליו, ואין טעם לחוקק חוק שהזכות לאכול תהא מותנית מאיזו בחינה שהיא ביכולתו של אדם למצוא עבודה, או להתאים את עצמו לתנאים בהם תלויה העבודה בכל מקום או בכל שעה. זכותו של אדם למזון תלויה בתנאי אחד בלבד - בצורך במזון. זוהי כוונתו של התנ"ך בדברו על היתום, האלמנה והגר, כלומר על דוגמאות לאותם יילודי אישה שאינם יוצאים מגדר הנורמליות, ולפיכך הם זכאים לקבל תמיכה בלי כל חקירה מוקדמת אם עבדו אם לא.

עולמו של **ז'בוטינסקי**, מבחר דבריו ועיקרי תורתו, 'ישראל ועולם העתיד', 1940; המשקיף, 1941; עמ' 255.

א"ת ז'בוטינסקי: הנהגותיו ופועליו

זאב ז'בוטינסקי ראה את עצמו גם כאיש חינוך. הוא האמין בכוחו של הנוער להגשים רעיונות ולחולל שינוי. בדבריו ניתן לראות התייחסות כבדת ראש לרעיונות נשגבים ולעקרונות מוסריים, כמו גם לחיי יום-יום ולהתנהגות שגרתית.

...הנוער אינו קברניט של האומה, אך הנהו המצפן בידי הקברניט. כמחט המצפן הפונה תמיד לצד הכוכב הנצחי. כן הנוער הנו המצפן-המצפון לקברניט האונייה, ואוי לה לאונייה שאין קברניטה נשמע למצפן, ואוי לנוער שאיבד את הנטייה המגנטית לצד האמת הנצחית.

אסיים באגדה:

יש אגדה קווקזית על נודד שהלך בהרי קווקז, ולפתע שמע קול אנחה בוקע ועולה מבין ההרים. פעמים אחדות שמע אנחה זו עד שהבחין במילים. בשפת יוון העתיקה שאל הקול: העוד יש אש בארץ? אז הבין הנודד שזהו פרומתאוס, הטיטאן, שהביא לארץ את הניצוץ הראשון של האש שממנו נתפתחה כל תרבותינו, ועל כך נענש מידי זאוס... כל אחד מכם מילא או ימלא את תפקיד זה של פרומתאוס לפי כוחו... ובתור אחד מן המדליקים של רוח הנוער בישראל, שלו ולטובתו עבדתי ואעבוד כל שארית ימיי, אני פונה אל היהודים והיהודיות, שעוד לא באו בימים, דווקא כאן בתל אביב, ושואל: "היש אש? הנוער אתם?" אין לי צורך בתשובתכם במחאות כפיים, כי אם בחייכם תתנוה כולכם, והדור הבא יראה בחייו אם נתתם תשובה על שאלתי זו אם לא. עליכם ליתן את התשובה.

קריאה אל הנוער, בתוך: **זאב ז'בוטינסקי** האיש ומשנתו, במלאת שנה להולדתו, יוסף נדבה, עמ' 121-126.

- מה תפקיד הנוער בחברה, על פי דברי ז'בוטינסקי?
- האם גם לדעתכם יש לנוער "הנטייה המגנטית לצד האמת"? מה מקורה של נטייה זו? נמקו.
- כיצד, לדעתכם, יכול הנוער להשפיע על קברניטי האומה? מה ניתן לעשות כדי שהקברניטים יקשיבו?
- על איזו "אש" מדבר ז'בוטינסקי? כיצד יכול הנוער להבעיר אותה?

זאב ז'בוטינסקי נואם במליאת הקונגרס הציוני הי"ז, בבאזל, 1931

הספר השישי שנכתב עברית [על ידי ז'בוטינסקי] טרם ראה אור. הוא יחיד ומיוחד במינו, ולמען האמת חסרונו מורגש היטב. זהו "המילון העברי לחרוזים", שעליו שקד ז'בוטינסקי הרבה שנים, אך לא זכה להשלימו. כתב היד, המשתרע על פנקסים אחדים, נמצא במכון ז'בוטינסקי בתל אביב. המילים במילון זה מסודרות על פי ההברה האחרונה שלהן וכך, למשל, מופיעות במדור אחד המילים: "נער", "סער", ו"תער".

על יצירתו הרוחנית, אפרים אבן, בתוך: **זאב ז'בוטינסקי** בראי הדורות, עמ' 73.

- האם יש קשר בין המילים "נער", "סער" ו"תער"? נסו לכתוב בית משיר שמתאר את הנוער בעזרת שלוש המילים הללו.
- האם ז'בוטינסקי היה מסכים עם התיאור שלכם? נמקו תשובתכם.

במה מתבטא ה"מה נשתנה" בין תנועה זו לבין תנועות נוער אחרות בציונות?
 א. "ברית טרומפלדור" מלמדת את הנוער להאמין בתיסויותיהם של הרצל ונורדאו: מדינה, עלייה המונית, פתרון הבעיה היהודית במובנה הפוליטי, החומרי והרוחני.
 ב. הגנה עצמית - המשימה היא לא למות, ובניחוד לא להרשות שיהודים אחרים ימותו או אפילו יסבלו. ואין היא [המלאכה של הגנה עצמית] באה כלל מאליה, ואין בהתלהבות כדי לעזור ולא כלום: זו מלאכה... מורכבת ואחרת [מאחרות] לאין שיעור.
 ג. ברית טרומפלדור אינה מכירה בשום "שעטנז אידיאולוגי": "...אם הציונות היא אידיאל [עקרון נעלה], אין מקום לידה לעוד שאיפה כל-שהיא..."

ז'בוטינסקי, בראי דורנו, עמ' 184.

בחנו כל אחד מן הסעיפים הנ"ל, וחוו דעתכם: האם הם רלוונטיים גם לתנועת נוער בימינו? נמקו.

כל אחד חייב לעבד את עצמו, לסנן ולזקק את כל הליכותיו. ה'הדר' מורכב מאלף 'הבליים', המהווים כולם יחד את חיינו היומיים בצורתם הנאה... בלכתך ברחוב ליד חברך אל תכבוש את כל המדרכה; בעלותך בלילה על מדרגות הבית אל תרים את קולך לבל תעיר את השכנים; פנה דרך ברחוב לאישה, לזקן, לילד, לכל אדם בכלל; יהא הוא גס רוח, אתה אל תהיה כזה... חשוב פי כמה הוא ה'הדר' המוסרי. היה רחב לב, כל עוד אין הדבר נוגע לעניינים עקרוניים... כל מילה שלך - מילת כבוד היא לנושא ה'הדר'.

ז'בוטינסקי, בראי דורנו, עמ' 59.

- מה הקשר בין נימוס והתחשבות בשכנים לבין מוסר ורוחב לב?
- בחרו עקרון אחד של ההדר הבית"רי שהייתם רוצים לאמץ. מדוע הוא חשוב בעיניכם? מה עשויים להיות הקשיים בשמירה על העיקרון שבחרתם?
- מה היה אומר ז'בוטינסקי לאוהדי בית"ר לו הגיע לאחד ממשיחקי הכדורגל של הקבוצה בתקופה האחרונה? נמקו.

שיר בית"ר / זאב ז'בוטינסקי

בית"ר -	הדר -	תגר -
מגוב ריקבון ועפר.	עבְרִי גם בעוֹי - בֵּן-שָׁר:	על כל מעצור ומָצָר!
בדם ובִּיזָע	אם עבד, אם הלך -	אם תַּעַל או תַּרְד -
יוקם לנו גזע	נוצרת בן-מלך	בלהב המרד
גאון ונדיב ואכזר:	בכתר דוד נָעֶטֶר.	שא אש להצית, אין דבר:
ביתר הנלכדה,	באור ובסתר	כי שקט הוא רָפֶשׁ,
יודפת, מסדה	זכור את הכתר -	הפקד דם וְנֶפֶשׁ
תְּרוֹמָנָה בעוז והדר.	עטרת גאון וְתָגֵר.	למען ההוד הנסתר!
		למות או לכבוש את ההר -
		יודפת, מסדה וביתר.

- אילו רעיונות שהוזכרו קודם ביחס לנוער, נזכרים שוב בשיר בית"ר?
- מה מייצגים היישובים: ביתר, יודפת, מצדה ("מסדה" בשפתו של ז'בוטינסקי) בעיניו?
- האם השיר מתאים לימינו? האם הוא יכול להלהיב את הנוער בימינו? הסבירו ונמקו.

על הבית"רי להיות איש בעל עינים פקוחות, מוח צלול ולב רחב, איש היודע להתייחס בכבוד הרב ביותר אל כל השאיפות הנעלות של בני דורו: בייחוד מאחר שמיטב השאיפות האלו מקורן ביהדות - כמו הפציפיזם או, בייחוד, המלחמה לצדק חברתי: שניהם נובעים מהתנ"ך שלנו, ותקוותינו החזקה, שדווקא המדינה היהודית היא שתזכה לעולם את דרך האמת לשלום עולם ולצדק חברתי. אולם לפני הכול צריך העם היהודי להקים את מדינתו, ותפקיד זה כה קשה הוא וכה מסובך, שהוא תובע את כל כוחותיו של דור שלם - ואולי גם יותר מדור אחד, ועל כן על הדור הנוכחי של הנוער היהודי צריך להקדיש את עצמו כליל לתפקיד האחד הזה;

ז'בוטינסקי, האיש ומשנתו, עמ' 172.

- פירוש הביטוי 'חד-נס' הוא "דגל אחד". מהו הדגל האחד שאותו דורש ז'בוטינסקי להניף?
- משהוקמה המדינה, האם יש להניף דגל חדש? נמקו.

2 אס ז'בוטינסקי: הנוצח והנצח ב"י

תנועת בית"ר הוקמה לזכר יוסף טרומפלדור, שלחם לצדו של ז'בוטינסקי ב'גדוד נהגי הפרדות'. דמותו של טרומפלדור ביטאה עקרונות שז'בוטינסקי רצה להנחיל הלאה. בכתביו, כותב ז'בוטינסקי 'בית"ר' כראשי תיבות למילים: ברית יוסף טרומפלדור. לימים שונה השם ל'בית"ר', כדי לרמז על גבורת העיר ביתר בימי המרד ברומאים. ובהתאם לכך נכתב שמו של טרומפלדור באות ת' - 'טרומפלדור'.

« יוסף טרומפלדור במדים בזמן מלחמת העולם הראשונה

בשבתו בכלא עכו בעקבות משפטו הצבאי ב"עוון" הגנת ירושלים, הטיל ז'בוטינסקי על חבריו למאסר לתרגם מסיפורי קונאן דויל. כמה מהם תמחו עליו, מה חשיבות ראה במעללי שרלוק הולמס ובמלאכה זו, והוא הסביר להם, כי יש ביצירותיו של הסופר כדי להגדיל את תעוזתו של הנוער ('תעוזה' היא מילה עברית שז'בוטינסקי בעצמו טבע) ולחדד את תפיסתו, לאלפו פרק בחיפוש דרכים להיחלץ ממצבים סבוכים, ולעולם לא להשלים עם מפלה וכישלון.

יוסף נדבה על ז'בוטינסקי, בראי דורנו, עמ' 65.

התוך והטעם והתוכן להעלאת זיכרון יום מותו של טרומפלדור טמון באותו מוסר, שהוא גם מוסרו של חג החנוכה... הנס של חנוכה טמון למעשה בגבורת האחים לבית חשמונאי וחיליהם. תל חי - מצודה, שהאויב צר עליה בנשק, וטרומפלדור היה בראש וראשונה מנהיג של יהודים אוחזי נשק. את הקדיש לזכרו אמר כך: "כל עוד אנו זוכרים את שמך - 'תגדל ויתקדש' בקרבנו מופתך, ואנו בדרכך נלך".

יוסף נדבה על ז'בוטינסקי, בראי דורנו, עמ' 121.

- מה פירוש המילה 'תעוזה' שהמציא ז'בוטינסקי? חפשו במילון.
- לפניכם שתי התייחסויות לנעורים. איזו גישה דומה יותר לגישתו של ז'בוטינסקי? הסבירו ונמקו.

אלישע בן אבא אומר: הלומד תורה ילד, למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר חדש; והלומד זקן, למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר מחוק

משנה, מסכת אבות, ד', משנה כ"ה.

שְׁמַח בְּחֹר בִּילְדוּתְךָ, וִיטִיב לְךָ בִּימֵי בְּחֹר וְתִיד, וְהִלֵּךְ בְּדֶרֶךְ לְךָ, וּבְמִרְאֵי עֵינֶיךָ; וְדַע, כִּי עַל-כָּל-אֱלֹהֵי יִבְיָאָה הָאֱלֹהִים בְּמוֹשֶׁפֶט. וְהִסֵּר פֶּעַם מִלְּךָ, וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרְךָ: כִּי-הִילָדוּת וְהַשְׁחָרוּת, הִבָּל.

קהלת י"א, פס' 9-10.

« ז'בוטינסקי במדי הגדודים העבריים. המדים מוצגים כיום במכון ז'בוטינסקי במצודת זאב בתל אביב.